

שעשוע מקובל למדי בין מורים לציור בבתי ספר תיכוניים ועממיים הוא ההסתכלות בציור ו"ניחוש" גילו של המצייר מתוכו. אין בניחוש זה כל צד מיסטי. נסיונו של המורה מגלה לו מה שהתברר גם מהמחקרים הרבים בתחום הפסיכולוגיה ההתפתחותית וציורי הילד: לכל גיל ההתפתחות יש נטייה לעסוק בנושאים אופייניים ולבטאם בדרכים אופייניות. אך כמובן שיש כאן מקום לטעות: הציור עשוי לגלות את גילו המנטאלי של המצייר ולא דווקא את גילו הכרונולוגי. גם אדם בן חמישים יכול לצייר ציור שהוא במקרה (או אולי לא במקרה) אופייני לגער בן 15.

ציורו של הרי ברון - הן מבחינת נושאים והן מבחינת עיצוב - אופייני לציוריהם של גילאי 14-16 ולא דווקא המוכשרים שביניהם. הנושאים הספרותיים עוסקים בתיקון העולם ובבעיות "עקרוניות": "ג'ונגל הצביעות" בו מצוירים עצים לובשי בגדים, תיקים ומטריות; "דחליל הולך לבית קברות", "לאן הלכו כל הפרחים", "לאן? וכיצד? באלה. הקומפוזיציה עשויה בשיטת "זה ליד זה" ומתפזרת על פני כל השטח באורח מקרי למדי, הרישום ילדותי והשטח ממולא בצבעים נעימים לעין אך חסרי כל משמעות או יחס ל"תוכן" אותו הם צריכים לייצג. אם מוסיפים לכל אלה שימוש חסר כל משמעות בחומרות (הרישום נעשה לא על ידי קר-מכחול אלא תוך שימוש בקו עשוי חומרות-חולית), מקבלים תמונה ברורה - אם כי לא דווקא מעודדת - על ציורו של ברון. כדי למנוע טעות אפשרית, ראוי לציין שברון עבר מזמן את גיל 15.

אברהם בזק

"אברהם בזק" / הארץ / 22.9.67 / תע' יחיד / גלריה "דמיאן" / תל-אביב

לאחר שבע שנות שהות בפאריס, אליה נסע לאחר שסיים את לימודיו במכון ע"ש אבני, חוזר אברהם בזק ומציג בארץ. התוצאות אינן מעודדות לנסוע לפאריס. הציורים אקספרסיוניסטיים-נאיביים, המזכירים במשהו את האקספרסיוניזם הגרמני של "קבוצת הגשר" - במיוחד את קירשנר ונולדה. בעוד נולדה אחראי לכל כתם צבעוני ומגיע ביצירתו לביטוי מדעים של עולם אישי מוזר, הזיוני ובעל תכנים מיסטיים, הרי אי אפשר לטעון דבר דומה ביחס לאברהם בזק. הרישום לקוי ביותר, השימוש בצבעים שרירותי והטכניקה חובבנית. רוב המוצגים בתערוכה הם בטכניקת הגואש - ציורי השמן מועטים ביותר. לדעתו של הצייר, דווקא ציורי השמן מייצגים אותו יותר מאשר הגואשים. אם אמנם מאפיין ציור השמן הגדול המוצג בתערוכה את מיטב כוחו של אברהם בזק ואת דרך טיפולו "בטכניקת

ציור השמן", הרי שמוטב לו להציג גואשים (אם הוא מוכרח להציג). ציור השמן יומרני, ספרותי, מגושם מבחינת הנחת הצבע ולקוי מאוד במבנהו.

ליפקוביץ'

"ליפקוביץ'" / הארץ / 13.10.67 / תע' יחיד / גלריה "גורדון" / תל-אביב

ציוריו של ליפקוביץ' מהווים מעין מיזוג בין ציור החומר הספרדי כפי שזה התבטא בציוריהם של טפאזו ופאיטו ובין גוון מסוים של אקספרסיוניזם-רומנטי הנוטה לרגשנות, מאותו סוג שהופיע במיטבו בתקופה "הכחולה" של פיקאסו ובסוגים שונים של ריאליזם-סוציאליסטי, מרוכך ורומנטי.

ציוריו מאופיינים באווירה קודרת, צבעים כהים ותכנים "מרוממים-הומניסטיים", שיש בהם אספקט ספרותי וחברתי ברור.

השוואה בין התכנים הכאובים ("פעע", "המעונה האלמוני" ונושאים דומים) ובין דרכי העיצוב, מגלה משהו מוזר למדי; המעונה מעוצב בטכניקה שבעיקרה הינה אסתטיסטית; הנושא הכאוב מיופה ומעוצב כך שיהיה נעים לעין; הבדידות הופכת להיות דקורטיבית. נראה שיתכן מאוד כי ציור זה מבטא גישה אסתטיסטית לא רק לציור, אלא גם לנושאים הראויים להיות מצוירים: טבל הוא נושא נעים ומכובד לציירו; ענות ובדידות הם נושאים "מודרניים", שיש להם "שוק אמנותי" ואפשר לשחק בהם במסגרת האמנות. כך קורה שלמרות התוכן החיצוני הכאוב של ציוריו של ליפקוביץ' - התוכן הפנימי הוא דקורטיבי, מיופה ואסתטיסטי. אין כל כוונה לרמז כאן שטבל וכאב אינם נושאים ראויים לציור; כל עוד מהוות חוויות אלה חלק כה נכבד מהמצב האנושי, יעסקו בהן אמנים ובוודאי גם יוכלו לעלות לשיאים של יצירה, לפי יכולתם להעמיק. נראה רק שגישתו של ליפקוביץ' לנושאים אלה יש בה משהו מוזיף או, לפחות, שטחי: אפשר להבין "גישה נאיבית" לטבל ולבדידות - האמן מבטא את טבלו וכאבו ישירות ובצורה הבלתי אמצעית ביותר (כפי שעשו כמה מטובי האקספרסיוניסטים); אפשר להבין גישה "מרוחקת יותר" (detached) בה מספר האמן על רגשותיו כמעט ביושב ואפילו באירוניה ופיכחון כאוב. אבל קשה לקבל גישה, ההופכת את הטבל לקולב לתלות עליו דקורציות אסתטיות. מתקבל הרושם שהיחס אינו לכאב ולניכור עצמם אלא ל"ערך השיווקי" של חוויות אלה. אין הכוונה לטעון שליפקוביץ' אינו כן באמנותו. ייתכן מאוד שהוא כן בהחלט; אך כנות אינה יכולה לבוא כתחליף לעומק. התוצאה הישירה: ציור נעים לעין, דקורטיבי ובעל מסכה של נושא נעלה.